

УДК-159.922.7

Іванова О. А.

Прояви агресивності у дітей підліткового віку

Анотація. У даній статті розкривається сутність агресивних проявів у підлітків, досліджуються рівні та форми прояву агресії дітей даної вікової групи. Також визначені домінуючі особливості особистості. За допомогою отриманого матеріалу у роботі визначено співвідношення форм агресії з особистими якостями підлітків.

Ключові слова: агресія, підлітки, домінуючі особливості особистості, рівні і форми агресії.

Аннотация. В данной статье раскрывается сущность агрессивных проявлений у подростков, исследуются уровни и формы проявления агрессивности детей данной возрастной группы. Также определены доминирующие особенности личности. С помощью полученного материала в работе определено соотношение форм агрессии с личностными качествами подростков.

Ключевые слова: агрессия, подростки, доминирующие особенности личности, уровни и формы агрессии.

Summary. This article reveals the essence of the aggressive manifestations of adolescents, examines the levels and forms of aggression of children in this age group. Also defined dominating features of personality. With the help of the received material in the work identified relations between the forms of aggression and the personal characteristics of adolescents.

Keywords: aggression, adolescents, dominant personality traits, levels and forms of aggression.

Агресивні прояви у дітей підліткового віку є доволі гострою проблемою суспільства, бо антисоціальна поведінка підлітків призводить до пагубних наслідків, а при відсутності нагляду і допомоги таким дітям, агресивність стає стійкою характеристикою особистості. У дитини виникають складності із самореалізацією, особистісним розвитком, спілкуванням з оточуючими людьми. Підліток з агресивними проявами створює масу проблем не тільки навколишнім, але й собі. Отже, питання підліткової агресії є актуальним і вимагає розгляду.

Агресія (від лат. *aggressio* – напад) – мотивована деструктивна поведінка, що суперечить нормам співіснування людей у суспільстві, завдає шкоди об'єктам нападу (живим і неживим), приносить фізичний збиток людям або викликає у них психологічний дискомфорт [4].

Важливо урахувати, що межі підліткового періоду приблизно охоплюють вік від 10–11 до 14–15 років. У цей період сконцентрованість на внутрішньому «Я», нестійкість самооцінки, самозахисні реакції і прагнення продемонструвати свою дорослість можуть породжувати численні конфлікти та призводити до прояву різних форм агресивної поведінки.

Проблему агресії підлітків порушували багато науковців: А.Бандура, Р.Уолтерс, А.А. Реан, Р.Берон, Д.Річардсон, А. Є. Личко, Є.В. Тополов, Л.М. Семенюк, Д.І. Фельдштейн, Г.Г. Бочкарьова, В.О. Татенко та інші.

Враховуючи вище сказане, метою даної роботи є виявлення чинників виникнення агресивної поведінки у підлітків. Задля її досягнення були використані: методика діагностики показників і форм агресії Л. Г. Почебут та психогеоетричний тест С'юзен Деллінгер.

Дослідження проводилось серед дітей 7-го класу. Кількість опитуваних – 36 осіб, з них 16 хлопців та 20 дівчат. Середній вік – 13 років.

З метою визначення рівня та форм агресії була використана методика діагностики показників і форм агресії Л. Г. Почебут. Під час тестування виявилось, що з високим рівнем агресії спостерігається 38,9% учнів, а середнім рівнем – 52,7%. Низький рівень показали 8,4% досліджуваних. Також, за допомогою отриманих даних ми встановили, що більшій частині учнів притаманна вербальна агресія – 30,5%, та менш за все підлітки піддаються самоагресії, лише 11,1%. Фізичну та предметну агресію проявляють 22,3% учнів, що є середнім показником. Та на передостанньому місці знаходиться емоційна агресія, якій піддаються 13,8% підлітків. Отримані результати представлені у вигляді наступних діаграм.

Рис. 1. Показники рівнів агресії

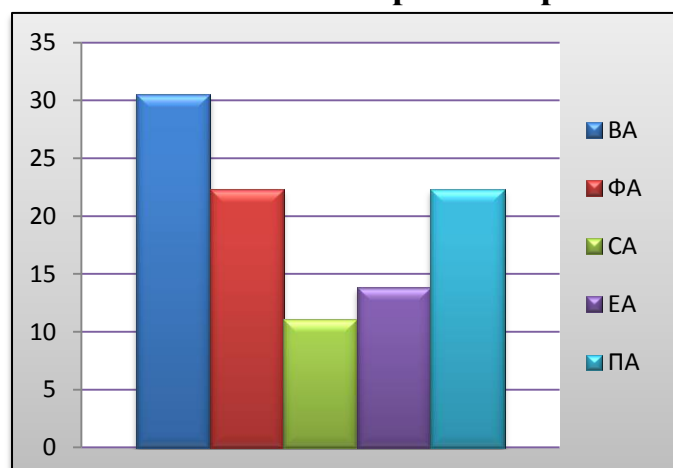

Рис. 2. Форми агресії

З метою визначення основних домінуючих особливостей особистості, ми використали психометричний тест С'юзен Деллінгер. Отримані дані свідчать про те, що серед учнів 33,3% тих, що бачать себе у формі квадрату та трикутника, 8,4% – прямокутника, 13,9% – кола, 11,1% – зигзагу. Для унаочнення представимо ці дані у вигляді діаграми.

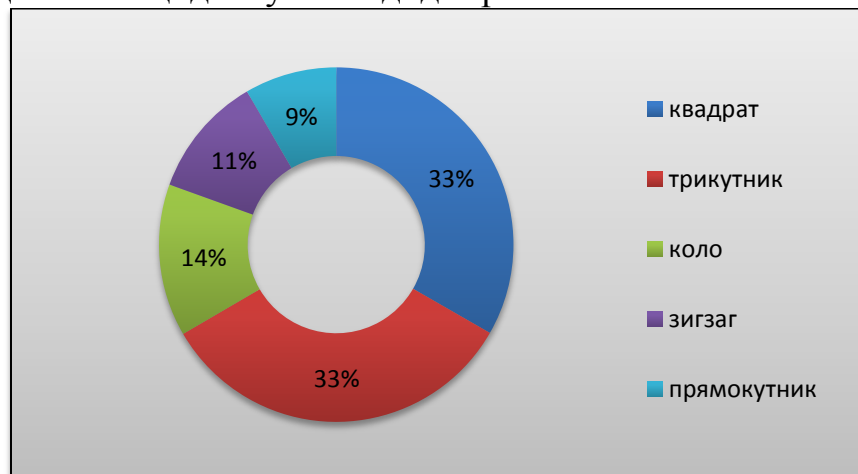

Рис.3. Результати тесту С. Деллінгер

Для більш диференційованого аналізу ми зіставили форми агресії та вибір геометричних фігур. Отримані дані викладені у таблиці 1.

Таблиця 1

Особистісні якості та форми агресії

	Трикутник	Квадрат	Коло	Зигзаг	Прямокутник	
Вербальна агресія	2	4	4	1	0	Кількість учнів
	16,6	33,3	80	25	0	%
Фізична агресія	6	2	0	0	0	Кількість учнів
	50	16,6	0	0	0	%
Предметна агресія	3	5	0	0	0	Кількість учнів
	25	41,6	0	0	0	%
Емоційна агресія	1	1	0	3	0	Кількість учнів
	8,3	8,3	0	75	0	%
Самоагресія	0	0	1	0	3	Кількість учнів
	0	0	20	0	100	%

Із таблиці 1 видно, що 100% підлітків, які обирають прямокутник, схильні до самоагресії. Це нам говорить про те, що у дітей-прямокутників, що брали участь в опитуванні проявляється тільки самоагресія, і більш ніяка інша. Більшій частині підлітків, що обрали загалом, а саме 75%, притаманна емоційна агресія.

80% дітей, які обрали коло, мають властивість проявляти вербальну форму агресії. До фізичної агресії схильні 50% тих, хто надають перевагу трикутнику. Більший відсоток дітей, що обрали квадрат проявляє предметну агресію – 41,6%. Аналіз здійснювався по найбільш виражених формах агресії відповідно до вибору геометричних фігур, це не означає підліткам, обравши певну геометричну фігуру, не властиві інші типи агресії.

У роботі проаналізовано основні теоретичні підходи до проблеми дослідження агресивності дітей підліткового віку в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів. Визначено, що під агресією розуміється будь-яка форма поведінки, націлена на образу чи заподіяння шкоди іншій живій істоті. Був здійснений аналіз теоретичних та емпіричних даних про специфіку прояву агресивної поведінки дітей підліткового віку, у результаті визначення рівня агресії було виявлено, що більшості підлітків притаманний середній рівень агресії.

Використання методики діагностики показників і форм агресії Л. Г. Почебут дало можливість отримати широку інформацію про цей феномен: встановлено, що основному надають перевагу вербальній формі агресії. Відповідно до результатів «Психогеоетричного тесту» С'юзен Деллінгер, можна сказати, що досліджувані, у своїй більшості обирали квадрат або коло. Також ми зіставили форми агресії та вибір геометричних фігур, що дало нам змогу знайти співвідношення форм агресії з особистими якостями підлітків.

Список використаних джерел

1. Агрессия у детей и подростков : учебное пособие / [под ред. Платоновой Н. М.]. – Санкт-Петербург, 2006. – 336 с.
2. Бандура А., Уолтерс Р. Подростковая агрессия. / Москва: Текст, 2000. – 512 с.
3. Берон Р., Ричардсон Д.. Агрессия / Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 352 с.
4. Лоренц К. Агрессия (так называемое "зло"). / Москва: Прогресс, 1994. – 384 с.
5. Психологический словарь / [под ред. Зинченко В. П., Мещерякова Б. Р.]. – Москва: Просвещение, 2003. – 672 с.

УДК:159.922.7

Ілляшик К.

Прояви тривожності у підлітковому віці

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «тривожність», досліджено ступінь вираженості особистісної і реактивної тривожності у дітей підліткового віку, визначено причини виникнення тривожності.

Ключові слова: тривожність, реактивна тривожність, особистісна тривожність.